

sci et ponderari possunt, nam locus valde extrinseca circumstantia est, ut in præsentis posit ab illa conjectura sumi; vel si aliquando quidpiam confert, cum tempore conjungitur, ut explicabimus. *Propter quid* est valde interna, et potius de illa fit conjectura, et similiter investigatur circumstantia *Quomodo*, id est, modus actionis, quatenus ab interna etiam intentione pendet, scilicet, an fuerit gratuita donatio, necne. Alius autem modus, de quo exterius potest constare, jam supponitur, scilicet, quod sine exactione, pactione, obligatione, aut alio simili modo datio et receptio facta sit. Reliquæ autem circumstantiæ in dictis tribus comprehenduntur. Nam sub persona comprehenditur *quis*, et *circa quem*. Et in utroque considerandum est (ut dicitur in illo textu) an sit dives vel pauper; nam quantitas donationis ex habitudine ad personam pendet, quia non solum est spectanda quantitas absoluta, sed etiam respectiva; sæpe enim quod parum est respectu divitis, est multum respectu pauperis, ut per se notum est. Unde eadem ratione nobilitas personæ consideranda est; nam, ut dicitur in 1 de Donat.: *Hanc sibi quodammodo nobilitas legem imponit, ut debere se, quod sponte tribuit, existimet. Et nisi in beneficiis suis creverit, nihil se præstitisse putet.* Unde ex respectu ad talem personam, quantitas doni maxime augetur, vel minuitur, cæteris paribus, et ipsa nobilitas per se est indicium gratuitæ donationis. De quo videri potest Tiraq., de Nobilit., c. 29, n. 37. Ponderari etiam potest vinculum personarum inter se; nam, si alias intercedat inter eos magna amicitia, vel consanguinitas, facilius præsumitur liberalis donatio inter ipsos facta, argument. cap. *Requisisti*, de Testam. Denique etiam est observanda virtus et integritas personæ, nam si est honestis moribus, timorata conscientia, et præsertim si est liberalis, vel divitiarum contemptrix, multum auget bonam præsumptionem. E contrario vero ex contrariis qualitatibus personæ contraria præsumptio sumitur, nam contrario eadem est ratio.

13. *Consideranda etiam est circumstantia circa quod.* — Deinde spectanda dicitur circumstantia *quantum*, quæ solet etiam dici *circa quod*, nam donum est materia circa quam hæc actio versatur, et ideo illius qualitas consideranda proponitur in dicto textu. Quod in primis intelligendum est de quantitate absoluta, nam si nimis magna sit, non præsumitur liberalitas, quia nemo præsumitur bona sua

prodigere, ut significatur in c. *Super hoc*, de Renun., et tractat late Tiraquel., in Leg. *Si unquam*, verb. *Donatione*, a n. 205. Si vero res sit nimis exigua et vilis, sine alia consideratione quasi nihil reputatur, quia non est verisimile dari pro re tam excellenti, ut est res spiritualis, nec ad movendum animum ejus, a quo spirituale aliquid desideratur. Quando autem quantitas absolute spectata mediocris est et dubia, tunc est consideranda quantitas respectiva ex relatione ad utramque personam, ut dictum est. Et præterea addo etiam posse spectari ex comparatione ad rem spiritualem, nam quo illa fuerit dignior et excellentior, et quantitas doni temporalis minor, eo magis poterit conjectari, unum non esse datum in commutationem alterius. Materia insuper temporalis doni conferre ad hoc potest; nam si res donata, sit numerata pecunia, malam secum affert speciem, etiamsi in parva quantitate sit. At vero si res sit pertinens ad cibum vel potum, et in parva quantitate, quasi nihil aestimari solet, ut in eod. cap. *Et si questiones*, significatur, et sumitur etiam ex cap. *Statutum*, § *Insuper*, et de Rescriptis, in 6. Quando vero sunt res mediæ qualitatis, ex earum aestimatione pensandæ sunt.

14. *Item tempus.* — Tandem dicitur considerandum tempus, in quo (ut ibidem significatur) potissime contemplanda censeatur occasio, scilicet, quia prælatus ecclesiasticus hic et nunc indigebat, et aliter sibi providere non poterat; tunc enim censeatur esse subventio necessitatis, non emptio spiritualis actionis aut beneficii. Ad hanc item circumstantiam pertinet considerare, an munus detur ante receptam rem spiritualem, vel in ipsa receptione, vel post ipsam. Nam si temporalia donentur post receptionem spiritualium, et præsertim si intervallum temporis intercessit, tunc facilius præsumitur esse mera liberalitas et gratitudo, ut supponitur in c. *Quam pio*, in fine, et sumitur ex c. *Sicut Episcopus*, 1, q. 2. At vero si in continenti detur, majorem habet speciem recompensationis; si autem præcessit, videtur inducere quamdam necessitatem, vel posse mutare animum, et ideo multum minuitur præsumptio liberalitatis, ut in dictis juribus indicatur, et optime confirmat Concilium Elberti., in capit. *Emendari*, 104, 1, questione prima; prohibet enim: *Ne in Baptismo munus in concham mittatur, ne Sacerdos, quod gratis accipit, pretio dare videatur.* Et idem sumitur ex cap. *Sicut Episcopus*, 1, quæst. 2. Et notant his locis Gloss., Archid. et alii. Non est autem

hæc præsumptio per se sufficiens, nisi prohibitio ecclesiastica interveniat, quia in quolibet tempore potest intentio esse pura, et donatio gratuita, quod solum voluerunt Gloss., Abb. et alii, in cap. *Tua nos*, de Simon. ; Innocent. et alii in cap. *Cum major*, de Constit. Qui volunt, solam illam circumstantiam temporis non esse satis, ut præsumatur factum simoniae. Non potest tamen negari, quin aliquid juvet, et ideo expendenda cum aliis sit ad judicandum, vel conjectandum, an munus datum, pretii rationem habuerit.

CAPUT XXXVII.

AN SUFFICIENTER DIVIDATUR PRETIUM SIMONIÆ IN MUNUS A MANU, A LINGUA ET AB OBSEQUIO.

1. *Quæ sint hæc munera.*—Hæc divisio frequens est in jure, et ideo a nobis est hoc loco explicanda, quod fecit D. Thom., dicto art. 5, et faciunt Doctores omnes in hac materia. Habetur ergo illa divisio in cap. *Nonnulli*, 114, 1, quæst. 1, ubi Gregorius Papa, accommodans ad hæc spiritualia illud Isaia 33, ubi de viro justo dicitur: *Excudit manus suas ab omni munere*, subjungit Gregorius dixisse, *ab omni, quia aliud est munus ab obsequio, aliud munus a manu, aliud munus a lingua.* Et hæc definiens subdit: *Munus ab obsequio est indubitæ servitutis, munus a manu pecunia est, munus a lingua favor.* Eademque distinctio habetur in cap. *Ordinationes*, et c. *De ordinationibus*, ead., et in cap. *Salvator*, 1, q. 3. Et ita hæc partitione omnes auctores utuntur.

2. *Dubitatio duplex.*—Circa hanc vero partitionem duæ dubitationes occurrunt. Prima est, quia non apparet quomodo munus a lingua, et ab obsequio sint vera pretia simoniæ, quia preces non habent rationem pretii: nam quod propter preces datur, gratis datur. Et ita nihil frequentius est in Ecclesia, quam postulari spiritualia, et propter preces dari, et tamen preces sunt munus a lingua. Similis est difficultas de obsequiis, nam quotidie videmus prælatos dare beneficia obsequentibus sibi, et reges præsentare ad beneficia et episcopatus in remunerationem servitorum. Sed hæc difficultates expediuntur melius in tribus capitibus sequentibus, tractando et declarando singula divisionis membra. Nunc satis sit dicere obsequium et preces, in tantum posse habere rationem pretii, in quantum aliquo modo æquivalent muneri a manu, seu pecu-

niæ. Quando autem talia sint, postea dicitur. Et ideo in titulo hujus capituli solum propositum dicere de sufficientia divisionis.

3. Est ergo difficultas, quia non videtur illa divisio omnia comprehendere. Primo, quia consanguinitas, si sit ratio dandi beneficium, est sufficiens ad simoniam, juxta c. *Nemo*, de Simon. Et tamen non continetur in illa divisione. Et auget difficultatem cap. *Si quis neque*, 115, 1, q. 1, ubi idem Gregorius repetens illa membra, addit quartum his verbis: *Injusto cordis amore*, id est carnali affectu, qui maxime solet esse ad consanguineos; eadem vero ratio erit, si sit ad humanos amicos, ut Glossa ibi significat. Secundo, quia timor est quidpiam distinctum ab illis tribus, et tamen potest esse sufficiens causa simoniæ, si propter vitandum temporale malum, quod timetur, spirituale aliquid detur, ut communiter sentiunt Doctores. Tertio, humanus honor etiam est quid distinctum ab illis tribus, nam est quid nobilius omnibus illis, et tamen si quis daret alteri beneficium propter honorem ab eo exhibendum, simoniam committeret. Quarto, objici etiam potest favor vel humana gratia, præsertim ad temporalia beneficia, nam aperte distinguitur a munere a manu, et ab obsequio, nec cum precibus convertitur, nam longe diversum est aliquid facere ad comparandum favorem humanum, aliud flecti precibus; et tamen dare beneficium propter humanum favorem obtinendum, videtur esse simonia, juxta c. *Nemo*, de Simon., ibi: *Gratia vel favore*; ergo. Quinto, potest in genere aliquid temporale pro spirituali offerri, non determinando quid vel quale illud futurum sit, et ita videtur esse posse simonia ex vi superioris generis, non descendendo ad aliquam ex illis speciebus, cum tamen hæc sub illis non contineatur; ergo.

4. *Sufficiens est partitio proposita.*—Nihilominus dicendum est nullum esse pretium ad simoniam sufficiens, quod ad illa membra convenienter non referatur, et hoc modo partitionem esse sufficientem. Assumptum declaratur, quia omnia bona humana et temporalia, quæ homines inter sese communicare, seu dare, vel accipere possunt, reducuntur vel ad bona fortunæ, et externa, quæ nomine divitiarum significantur; vel sunt opera et actiones humanæ, quæ per membra corporis exhibentur; vel sunt favores, intercessiones, et similia, quæ per verba fieri solent. Neque facile poterit excogitari aliquid bonum humanum et temporale, quod unus homo possit al-

teri conferre, quod ad hæc non revocetur. Loquor autem semper de bono communicabili inter homines, quia tale oportet esse pretium; unde salus, vita, scientia, et alia similia bona non possunt secundum se subire rationem pretii; per actiones autem suas, et labores, ac vigilias suo modo possunt; jam vero sub illa ratione ad obsequia, vel munera linguæ pertinent. Ad hæc etiam tria capita pertinent promissiones et obligationes eorum; tum quia promissio et obligatio non variat pretium, sed modum solutionis, quasi differendo illam; tum etiam quia talis promissio includit contractum onerosum, et dat jus ad talem rem, quod jus ad bona ejusdem ordinis pertinet. Et ideo in jure æque prohibentur hæc dona promissa pro spiritualibus rebus, ac de præsentibus donata, ut constat. Denique ad hæc etiam tria genera bonorum reducuntur mala contraria vel onera illis repugnantia, quæ aliquis voluntarie patitur, aut in se suscipit ratione alterius, quia eodem modo sunt moraliter æstimabilia, ut in particulari melius declarabitur.

5. *An consanguinitas reddat simoniam.* — *Fundamentum partis affirmativæ.* — Magis vero constabit sufficientia hujus divisionis, respondendo ad difficultates propositas. Prima erat de consanguinitate; de qua fuit aliquorum sententia, esse simoniam dare alicui beneficium, verbi gratia, solo titulo consanguinitatis. Hanc opinionem tenuit Cantor Parisiensis, ut refert Altisi., cui etiam solet hæc opinio tribui sine causa. Refertur etiam Bonav., 4, d. 25, dub. 6, circa litteram; sed ipse fatetur non esse simoniam proprie, sed generali et æquivoca significatione, quatenus simonia dici potest omnis indigna provisio, vel acceptio personarum in spiritualibus. Eandem opinionem indicat Glossa, referens Laurent., in c. unic. Ut ecclesiastica beneficia, etc., verb. *Carnalitatem*, quæ allegat d. c. *Si quis neque*, ubi Glossa, in prima expositione, hoc sequitur, licet statim aliam subjungat. Citat etiam c. *Nemo*, c. *Veniens*, cap. *Tua*, de Simon. Clarius vero et fusius defendit hanc sententiam Major, 4, d. 25, q. 3, ad 1, et fatetur contrariam esse communem Theologorum, etiam Altisiod. Unde aperte loquitur de propria simonia. Rationes vero quas adducit, omnes procedunt ex fundamento male intellecto, quod solæ preces ad simoniam semper sufficientiant; de quo infra videbimus. Fundamentum ergo esse videtur, quia non minus est temporale bonum consanguinitas, quam favor humanus: sed dare, propter favorem humanum,

spirituale beneficium, est simonia; ergo. Confirmatur, quia dare beneficium alicui cum onere alendi consanguineum, simonia est; ergo multo magis erit dare beneficium ipsum consanguineo, solum quia consanguineus est; denique confirmatur, quia illo modo tractatur res spiritualis ut hæreditaria et carnalis, seu temporalis, in quo ratio simoniæ maxime consistit. Unde ad difficultatem positam fatebatur Cantor divisionem esse insufficientem, et addendum esse illi hoc membrum simul cum alio, de quo infra.

6. *Pars negativa præfertur.* — *Respondetur ad primam confirmationem.* — Dicendum vero est, illam non esse simoniam, et ita membrum illud non fuisse necessarium. Ita respondet Div. Thom., dicta q. 100, art. 5, ad 3. Docuit Altisi., lib. 3 Sum., tract. 27, capit., in princip.; Adrian., Quodlib. 6, ad 3; Victor., d. Relect., n. 16; Soto, q. 7, art. 3, ad 2; Covar., lib. 1 Var., c. 5, n. 4, ubi alios refert. Ratio est, quia vel hæc est simonia contra jus divinum, vel contra humanum: neutrum dici potest; ergo. Minor quoad priorem partem probatur, quia qui dat consanguineo beneficium, non dat spirituale pro temporali: nihil enim temporale a consanguineo recipit; ergo nulla est ibi simonia contra jus divinum. Item talis simonia non committitur sine pacto; ibi autem nullum intervenit pactum, ut constat. Item donum datum consanguineo, quia consanguineus est, gratuitum nihilominus est, si dans nihil a consanguineo recipiat, vel expectet, quia consanguinitas non datur nec recipitur propter tale donum, sed supponitur ad illud; nihil ergo impedit liberalem donationem. Alias non posset quis esse liberalis cum suis consanguineis, quod plane absurdum est. Item offerre orationes meas, vel satisfactiones pro consanguineo, quia consanguineus est, non est simonia; imo per se est bonum opus, et secundum ordinem charitatis; ergo idem est de quocumque dono spirituali. Denique æquivocatio est magna in particula *pro*, seu *propter*; nam dare spirituale consanguineo propter consanguinitatem, non est dare pro pretio, vel propter commutationem aliquam, sed est dare propter inferiorem quemdam finem et motivum, quod ad simoniam non spectat. Et idem dicendum est de motivo amicitie humanæ, et de motivo favoris antecedentis ad collationem, ut postea explicabimus. Et ita responsum est ad rationem in contrarium. Prima vero confirmatio non bene colligit, quia quando datur beneficium cum onere

solvendo consanguineo, jam datur spirituale pro temporali, quod non fit quando simpliciter datur consanguineo. Secunda vero confirmatio ostendit posse esse illud illicitum, non vero simoniam.

7. *Non omnis electio digni prætermissio digniore, est simoniaca.* — Altera vero pars de jure positivo probatur, quia nulla invenitur in jure talis prohibitio, quod facile patebit, discurrendo per jura quæ allegantur. Primum erat extra Ut ecclesiastica beneficia, etc. Ibi vero solum dicitur, reprehensibilem fuisse Episcopum, quia beneficium contulerat ex carnalitate. Et ratio culpæ explicatur his verbis: *Quia non ex affectu carnali, sed discreto iudicio debuisti ecclesiasticum officium et beneficium, in persona magis idonea dispensare*: culpa ergo acceptionis personarum, non simoniæ illa fuit. Quod vero Major dicit, omnem electionem digni ad beneficium ecclesiasticum prætermissio digniori esse simoniacam, vanum est et improbabile, nam est confundere vitia et virtutes. Secundo, inducebatur d. c. *Si quis neque*. Nihil vero ad rem facit, quia ibi conjunguntur omnes modi quærendi et obtinendi beneficia peccaminosi, et licet aliqui ad simoniam pertineant, non tamen omnes: et ita in illo textu nulla mentio fit simoniæ, sed concluditur, eum qui aliquo ex illis modis ecclesiasticum beneficium accipit, fore damnandum, nisi vere poeniteat. Accedit, quod illud verbum, *injusto cordis amore*, non intelligitur ad consanguineos, sed ad se ipsum, ut ex textu constat, et Glossa notavit. Unde possumus retorquere argumentum, quia sequitur, esse simoniacum illum, qui, cum indignus sit, ex nimio sui amore beneficium recipit, etiamsi gratis petat et accipiat, quod est ridiculum. Sequela vero est evidens, quia etiam illud motivum est humanum et carnale. Ex juribus vero, quæ allegantur sub tit. de Simon., cap. *Veniens*, cap. *Tua*, nihil omnino ad causam faciunt, et ita nihil ad ea respondere necesse est. Capit. autem *Nemo* videtur habere aliquam difficultatem. Nam prius dicitur non esse crimen proximi Episcopo occultandum, propter respectum consanguinitatis, et in fine ita concluditur: *Quia simoniacum est utrumque*. Sed jam supra, cap. 22, ostendimus hæc ultima verba illius textus non referri ad priorem partem ejus, ubi illud de respectu consanguinitatis continetur. Imo Hostiensis et alii, qui verba illa ultima referunt ad totum textum, consequenter dicunt illa non intelligi de propria simonia, sed de similitudinaria et im-

propria. Unde addo fieri non posse per prohibitionem Ecclesiæ, ut talis actio simoniaca sit, licet alio modo possit fieri illicita, quia ibi nec est vera commutatio rei spiritualis pro temporali, nec umbra, aut specimen ejus; et ita non est ibi fundamentum simoniæ, etiam quia prohibita.

8. *Prælati, dando consanguineis, possunt non peccare contra justitiam.* — Tandem hinc colligit Covarruvias supra, dare beneficium consanguineo, alioquin digno simpliciter, vel etiam comparatione aliorum, non esse peccatum ullum, etiamsi illum præferat ratione solius consanguinitatis; quia illa neque est simonia, ut ostensum est, nec est injustitia, ut supponitur, quia nullus dignior propterea præmittitur, nec etiam est ex immoderato affectu carnali, quantum ex vi illius actus, quia nullam habet inordinationem, quæ indicet immoderatum affectum. Quæ sententia vera est per se loquendo. Sed nihilominus cavendum est scandalum aliorum, quod sæpe nascitur ex hujusmodi provisionibus consanguineorum, et ideo oportet ut non omnia beneficia illis conferantur, nec frequentius; et ut de eorum sufficientia et dignitate publice constet, si provisio publica est. Cavere etiam debent prælati scandalum proprium, ut sic dicam; facile enim duci possunt nimio affectu, ut dignum vel digniorem judicent, consanguineum qui revera non est, et possunt in hoc peccare ex culpabili ignorantia; erit tamen tale peccatum contra justitiam distributivam, vel legalem, non vero contra religionem, nec simoniam.

9. *An datio beneficii per timorem sit simonia.* — *Fundamentum partis affirmativæ.* — Insecunda objectione tangitur difficultas de timore. Aliqui enim existimant hoc membrum fuisse addendum illi divisioni, quia sufficit ad simoniam. Ita dixit Cantor Parisiensis, ut refert supra Altisi., et sequitur Maj., loco citato, dicens: *Non solum sanguis, sed timor incussus a tyranno, et cætera id genus, quæcumque fuerint, causant simoniam. Nec de illa divisione trimembri curandum est, nam plura sunt alia membra.* Hæc ille. Imo D. Thom., ead. dist. 25, quæstione tertia, articulo tertio, ad 4, idem expresse docet, et reducit hoc motivum ad preces quas armatas vocat, et ita tacite solvit difficultatem a nobis positam. Et sequitur ibi Durandus, q. 4, num. 6; citatur etiam Bonavent., in dicto dub. 6, circa litter. Sed ille generalius loquitur, et in rigore potius tenet contrarium, loquendo de propria simonia. Eandem vero sententiam tenet Adrian., dicto Quodlib. 9,